

V Bruseli 28. novembra 2022
(OR. en)

14981/22

Medziinštitucionálny spis:
2022/0206(NLE)

EDUC 393
JEUN 170
SOC 634
EMPL 436

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	13961/22
Predmet:	Odporúčanie Rady týkajúce sa iniciatívy Cesta k úspechu v škole, ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady z 28. júna 2011 o politikách na zníženie predčasného ukončovania školskej dochádzky

Delegáciám v prílohe zasielame uvedené odporúčanie Rady, ktoré Rada pre vzdelávanie, mládež, kultúru a šport prijala na zasadnutí 28. a 29. novembra 2022.

Odporúčanie Rady týkajúce sa iniciatívy Cesta k úspechu v škole, ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady z 28. júna 2011 o politikách na zníženie predčasného ukončovania školskej dochádzky

(Text s významom pre EHP)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej články 165 a 166,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

1. Európsky pilier sociálnych práv¹ vo svojej prvej a jedenástej zásade zdôrazňuje význam zaistenia kvalitného a inkluzívneho vzdelávania pre všetkých už od útleho veku. Účinné uplatňovanie týchto zásad závisí od odhodlania a opatrení členských štátov. Opatrenia na úrovni EÚ môžu dopĺňať vnútroštátne opatrenia a Komisia predstavila svoj príspevok v akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv².
2. Európska komisia 30. septembra 2020 uverejnila oznámenie o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025, kde sa inkluzívnosť uvádza ako jeden z jeho šiestich rozmerov³. Rada 18. februára 2021 schválila uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030)⁴, v ktorom sa za prvú strategickú prioritu stanovuje zlepšenie kvality, rovnosti, inklúzie a úspešnosti vo vzdelávaní a odbornej príprave pre všetkých.

¹ Ú. v. EÚ C 428, 13.12.2017, s. 10.

² COM(2021) 102 final.

³ COM(2020) 625 final.

⁴ Ú. v. EÚ C 66, 26.2.2021, s. 1.

3. Cieľom Európskeho roka mládeže 2022⁵ je zapojiť mladých ľudí a posilniť ich postavenie, aby mohli formovať svoju budúcnosť a budúcnosť Európy, a ponúknuť im viac príležitostí podieľať sa na rozhodnutiach, ktoré ovplyvňujú ich životy.
4. V správe o konečnom výsledku Konferencie o budúcnosti Európy občania vyzývajú Európsku úniu a jej členské štáty, aby do roku 2025 vytvorili inkluzívny európsky vzdelávací priestor, v ktorom budú mať všetci občania rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu, ako aj k celoživotnému vzdelávaniu, a to aj vo vidieckych a odľahlých oblastiach⁶. V oznámení Komisie z roku 2020 sa inklúzia a rodová rovnosť označujú ako kľúčový rozmer európskeho vzdelávacieho priestoru, ktorý sa má vytvoriť do roku 2025, a vyzýva sa v ňom, aby sa vzdelávacie výstupy oddelili od sociálno-ekonomického postavenia. Rada sa zhodla na tom, že do roku 2030 by sa podiel 15-ročných so slabými výsledkami v čítaní, matematike a vedách mal znížiť na úroveň nižšiu ako 15 %, a zaviazala sa znížiť podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, na menej ako 9 %.
5. Hoci sa miera osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, na úrovni EÚ výrazne zlepšila, pričom počas rokov 2010 – 2021 zaznamenala pokles o 3,9 percentuálneho bodu, mnohí učitelia sa naďalej predčasne ukončujú vzdelávanie. Podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, dosahoval v celej EÚ v roku 2021 priemernú úroveň 9,7 %, čo je tesne pod úrovňou celounijnej cieľovej hodnoty ET 2020, ktorá je stanovená na rok 2020 na 10 %. V súčasnosti medzi osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, stále patrí viac ako 3,2 milióna mladých ľudí v EÚ (vo veku 18 – 24 rokov). Medzi krajinami a v rámci nich stále existujú značné rozdiely a medzi konkrétnymi skupinami naďalej pretrvávajú nerovnosti (napr. slabšie výsledky dosahujú migranti, mladí muži, etnické menšiny, ako sú Rómovia, mladí ľudia vo vidieckych oblastiach a vzdialených regiónoch).

⁵ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2316 z 22. decembra 2021 o Európskom roku mládeže (2022), Ú. v. EÚ L 462, 28.12.2021, s. 1.

⁶ *Konferencia o budúcnosti Európy – Správa o konečnom výsledku*, máj 2022, návrh č. 46 (s. 88).

6. Výsledky prieskumu Programu pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) organizácie OECD z roku 2018 poukazujú na to, že sa v období 2009 – 2018 v mnohých krajinách zhoršil trend, pokiaľ ide o počet žiakov so slabými výsledkami v základných zručnostiach. V súčasnosti jeden z piatich 15-ročných Európanov stále nemá primerané kompetencie v čítaní, matematike alebo vo vedách. Výsledky Medzinárodnej štúdie počítačovej a informačnej gramotnosti (ICILS) z roku 2018 okrem toho poukazujú na to, že pätina mladých ľudí v EÚ nemá základné digitálne zručnosti, a zároveň odhaľujú výrazné rozdiely v dosahovaných výsledkoch medzi osobami s rozličným sociálno-ekonomickým postavením, čo predstavuje hrozbu prehlbovania digitálnej priepasti⁷.
7. Údaje potvrdzujú, že sociálno-ekonomické zázemie je najsilnejším prediktorom vzdelávacích výstupov. Vo väčšine krajín EÚ sú učitelia sa zo znevýhodneného prostredia nadmerne zastúpení medzi osobami, ktoré predčasne ukončia vzdelávanie a odbornú prípravu bez dokončenia vyššieho sekundárneho vzdelávania. Z prieskumu PISA z roku 2018 vyplýva, že podiel žiakov s podvýkonnosťou v čítaní je vo väčšine krajín EÚ oveľa vyšší v dolnej štvrtine indexu ekonomického, sociálneho a kultúrneho postavenia (ESKP) ako v jeho hornej štvrtine; v niektorých krajinách EÚ aj o viac ako 40 percentuálnych bodov. V odbornej literatúre sa potvrdzuje, že žiaci zo sociálno-ekonomicky znevýhodneného prostredia zvyčajne čelia väčším ťažkostiam pri rozvoji akademických a jazykových zručností. Častejšie majú behaviorálne problémy súvisiace s učením, vykazujú nižšiu motiváciu na štúdium, skôr ukončujú vzdelávanie a odbornú prípravu a opúšťajú ich s nižšou kvalifikáciou a kompetenciami nedostatočnými pre plnohodnotnú účasť na živote spoločnosti.

⁷ Hoci sa digitálne zručnosti majú považovať za základné zručnosti, toto odporúčanie sa nimi výslovne nezaobrá, keďže sú stredobodom iných iniciatív, ako je akčný plán digitálneho vzdelávania.

8. Členské štáty za posledné roky začlenili do svojich systémov vzdelávania a odbornej prípravy vysoký počet migrantov (vrátane utečencov⁸) z tretích krajín v školopovinnom veku vrátane tých, ktorí prichádzajú s veľmi nízkou úrovňou základných zručností. Ďalšie výzvy vznikajú v súvislosti s osobami, ktoré utekajú pred vojnou na Ukrajine, ktorých veľký podiel tvoria deti v školopovinnom veku vyžadujúce si ciele podporu vzdelávania (vrátane osvojenia si vyučovacieho jazyka) a psychologicko-sociálnu podporu.
9. Prieskum PISA z rokov 2015 a 2018 zároveň odhaľuje klesajúci pocit spolupatričnosti žiakov v škole a rozsiahle a čoraz častejšie šikanovanie/kyberšikanovanie. Vo výskume sa poukazuje na dôležitosť emocionálnej, sociálnej a fyzickej pohody v školách na zlepšovanie príležitostí detí a mladých ľudí na úspech vo vzdelávaní a v živote. Potvrďuje sa v ňom, že problémy v oblasti duševného zdravia, ako aj násilie a šikanovanie, rasizmus, xenofóbia a iné formy neznášanlivosti a diskriminácie, majú devastujúce účinky na emocionálnu pohodu a vzdelávacie výstupy detí a mladých ľudí. Zároveň sa v ňom poukazuje na to, že znevýhodneným skupinám hrozí väčšie riziko šikanovania a učitelia sa zo škôl nachádzajúcich sa v sociálno-ekonomicky znevýhodnených prostrediach majú slabší pocit spolupatričnosti v porovnaní s majetnejšími rovesníkmi.
10. Pandémia ochorenia COVID-19 ešte viac poukázala na dôležitosť riešenia týchto výziev. Viaceré štúdie naznačujú, že kríza mohla viesť k zvýšeniu pravdepodobnosti, že žiaci a študenti, ktorým hrozí strata záujmu a predčasné ukončenie školskej dochádzky, to aj urobia, a že vo všeobecnosti mala nepriaznivé účinky na duševné zdravie a pohodu učiacich sa⁹.

⁸ V tomto dokumente sa pojem „utečenec“ používa v širokom politickom zmysle, a nie v zmysle vymedzenia v Ženevskom dohovore a *acquis* EÚ v oblasti azylu.

⁹ Pozri napríklad: Koehler, C., Psacharopoulos, G., a Van der Graaf, L.: *The impact of COVID-19 on the education of disadvantaged children and the socio-economic consequences thereof* (Vplyv pandémie COVID-19 na vzdelávanie znevýhodnených detí a jeho sociálno-ekonomické dôsledky), správa NESET-EENEE, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2022; Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie, mládež, šport a kultúru, *Impacts of COVID-19 on school education* (Vplyv pandémie COVID-19 na školské vzdelávanie), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2022; Blaskó, Z., da Costa, P., a Schnepf, S. V.: *Learning Loss and Educational Inequalities in Europe: Mapping the Potential Consequences of the COVID-19 Crisis* (Mapovanie potenciálnych dôsledkov krízy spôsobenej ochorením COVID-19), diskusný dokument IZA 14298, Bonn, 2021.

11. Rada v roku 2011 prijala odporúčanie o politikách na zníženie predčasného ukončovania školskej dochádzky¹⁰. Na európskej a vnútroštátnej úrovni sa vyvinulo rozsiahle úsilie na vykonávaní odporúčania, najmä prostredníctvom partnerského učenia a výmen osvedčených postupov medzi členskými štátmi v rámci ET 2020 pre európsku politickú spoluprácu. Široká škála zdrojov, príkladov úspešných opatrení a zdrojových materiálov je dostupná online prostredníctvom európskeho súboru nástrojov pre školy a súboru nástrojov strediska Cedefop v oblasti odborného vzdelávania a prípravy na riešenie predčasného ukončovania školskej dochádzky. Z nezávislého posúdenia vykonávania odporúčania, ktoré bolo uverejnené v roku 2019¹¹, jasne vyplýva, že dané odporúčanie a sprievodný súbor nástrojov politiky EÚ viedli k transformáciám v inštitúciách a politikách v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy a podporili zníženie predčasného ukončovania vzdelávania a odbornej prípravy. Zároveň sa v ňom zdôrazňujú oblasti, v ktorých je potrebná ďalšia práca.
12. Program Erasmus+ podporil viacero nadnárodných projektov v oblasti inklúzie v rôznych sektoroch vzdelávania, ktoré boli zamerané na podvýkonnosť a predčasné ukončenie vzdelávania a odbornej prípravy. Inklúzia je na roky 2021 – 2027 jednou zo zastrešujúcich priorít programu Erasmus+. Osobitnou prioritou programu je aj riešenie znevýhodnenia vo vzdelávaní, predčasného ukončovania školskej dochádzky a nízkej úrovne spôsobilosti v základných zručnostiach, ktorou sa zainteresovaným stranám programu umožňuje využiť financovanie z programu Erasmus+ na realizáciu politických odporúčaní.

¹⁰ Ú. v. EÚ C 191, 1.7.2011, s. 1.

¹¹ Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie, mládež, šport a kultúru, Donlevy, V., Day, L., Andriescu, M., Downes, P.: *Assessment of the Implementation of the 2011 Council Recommendation on Policies to Reduce Early School Leaving: final report* (Posúdenie vykonávania odporúčania Rady z roku 2011 o politikách na zníženie predčasného ukončovania školskej dochádzky: záverečná správa), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2019.

13. Prostredníctvom európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) na roky 2014 – 2020 sa zmobilizovali značné investície na riešenie predčasného ukončovania vzdelávania a odbornej prípravy, pričom sa z nich podporili viaceré projekty veľkého rozsahu v súlade s odporúčaním Rady z roku 2011. Z Európskeho sociálneho fondu plus sa podporujú jednotlivci, regióny a členské štáty, ktoré čelia osobitným ťažkostiam, od zotavenia sa z pandémie ochorenia COVID-19 až po plnenie cieľov EÚ v oblasti klímy, zamestnanosti, sociálnej inklúzie a vzdelávania. Využitie EŠIF a fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 vychádza okrem iného z odporúčaní pre jednotlivé krajiny, ktoré sa vydávajú v rámci európskeho semestra.
14. Nástroj technickej podpory umožňuje členským štátom získať na požiadanie podporu na prispôbené reformy v rôznych oblastiach, ako je zlepšovanie vzdelávacích výstupov detí, zlepšovanie vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, vytváranie národných stratégií a akčných plánov na riešenie a prevenciu predčasného ukončovania vzdelávania a odbornej prípravy, rozvoj nástrojov na podporu náboru učiteľov a profesijného rozvoja alebo príprava a zavádzanie reforiem učebných plánov. Nástroj technickej podpory a jeho predchodcu, program na podporu štrukturálnych reforiem, využilo viacero členských štátov na podporu reforiem v oblasti prevencie predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy, najmä pokiaľ ide o deti zo zraniteľného prostredia.
15. Deti a mladiství potrebujú vyvážený súbor poznávacích, sociálnych a emocionálnych spôsobilostí, aby dosiahli pozitívne výstupy v škole a v živote. V odporúčaní Rady z 22. mája 2018 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie¹² sa vymedzuje „osobná a sociálna kompetencia a schopnosť učiť sa“. Zahŕňa to schopnosť zvládnuť neistotu a zložité situácie, podporovať vlastnú fyzickú a emocionálnu pohodu, zachovať si fyzické aj duševné zdravie, rozvíjať pozitívne vzťahy založené na spolupráci, viesť zdravý život orientovaný na budúcnosť a zvládať konflikty v inkluzívnom a podporujúcom prostredí.

¹² Ú. v. EÚ C 189, 4.6.2018, s. 1.

16. V záveroch Rady o rovnosti a inklúzii vo vzdelávaní a odbornej príprave s cieľom podporiť úspech vo vzdelávaní pre všetkých¹³ sa členské štáty vyzývajú, aby vykonávali opatrenia politiky vzdelávania a v prípade potreby uskutočňovali reformy systémov vzdelávania a odbornej prípravy so zohľadnením celého spektra vzdelávania a odbornej prípravy a v rámci celoinštitucionálneho prístupu s cieľom posilniť rovnosť príležitostí a inklúziu a podporiť úspech vo vzdelávaní na všetkých úrovniach a typoch vzdelávania a odbornej prípravy.
17. V záveroch Rady o európskych učiteľoch a školiteľoch pre budúcnosť¹⁴ sa uznáva, že učitelia, školitelia a vedúci pracovníci škôl sú nevyhnutnou hnacou silou vzdelávania a odbornej prípravy, pričom sa v nich zdôrazňuje potreba ďalej rozvíjať a aktualizovať ich kompetencie. V oznámení a uznesení Rady týkajúcich sa európskeho vzdelávacieho priestoru sa uznáva rozhodujúca úloha učiteľov a školiteľov.
18. V odporúčaní Rady z 22. mája 2019 týkajúcom sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve¹⁵ sa zdôrazňuje, že prístup všetkých detí ku kvalitným službám vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve prispieva k ich zdravému rozvoju a k úspechu vo vzdelávaní, pomáha znižovať sociálne nerovnosti a zmenšovať rozdiely v kompetenciách medzi deťmi z rôznych sociálno-ekonomických prostredí.
19. V odporúčaní Rady z 29. novembra 2021 týkajúce sa metód zmiešaného učenia v záujme vysokokvalitného a inkluzívneho primárneho a sekundárneho vzdelávania¹⁶ sa podporujú metódy zmiešaného učenia, ktoré kombinujú prezenčné a dištančné vzdelávanie, ako aj digitálne a nedigitálne vzdelávacie nástroje, a to s cieľom budovať odolnejšie a inkluzívnejšie systémy vzdelávania a odbornej prípravy. Takéto postupy umožňujú diverzifikované a diferencované prístupy a nástroje na lepšiu podporu všetkých žiakov, a najmä žiakov s osobitnými potrebami alebo zo znevýhodnených skupín, a zvyšujú ich motiváciu učiť sa.

¹³ Ú. v. EÚ C 221, 10.6.2021, s. 3.

¹⁴ Ú. v. EÚ C 193, 9.6.2020, s. 11.

¹⁵ Ú. v. EÚ C 189, 5.6.2019, s. 4.

¹⁶ Ú. v. EÚ C 504, 14.12.2021, s. 21.

20. V Európskom programe v oblasti zručností¹⁷ sa vymedzujú opatrenia na posilnenie udržateľnej konkurencieschopnosti, budovanie odolnosti pri reakcii na krízy a pomoc jednotlivcom a podnikom rozvíjať relevantný súbor zručností, a to na základe skúseností získaných počas pandémie ochorenia COVID-19. V odporúčaní Rady z 24. novembra 2020 o odbornom vzdelávaní a príprave (OVP) pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť¹⁸ sa navrhuje obnovená vízia politiky EÚ v oblasti OVP, ktorá zohráva kľúčovú úlohu pri prevencii a zabráňovaní predčasnému ukončovaniu vzdelávania a odbornej prípravy a pri podpore rovnosti príležitostí.
21. V akčnom pláne digitálneho vzdelávania¹⁹ sa stanovujú také opatrenia na posilnenie digitálnych zručností a kompetencií dôležitých pre digitálnu transformáciu, aby sa nezabudlo na žiadneho študenta a aby mali absolventi kompetencie, ktoré sú potrebné na trhu práce. Predpokladá sa v ňom vypracovanie spoločných usmernení pre učiteľov a pedagogických zamestnancov s cieľom podporiť digitálnu gramotnosť a bojovať proti dezinformáciám, aktualizácia európskeho rámca digitálnych kompetencií, ako aj návrh odporúčania Rady týkajúci sa zlepšenia poskytovania digitálnych zručností vo vzdelávaní a odbornej príprave. Akčný plán zároveň podporuje úsilie o odstraňovanie rodového rozdielu v oblasti STEM.
22. V odporúčaní Rady (EÚ) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti²⁰, sa členské štáty vyzývajú, aby deťom v núdzi (t. j. deťom ohrozeným chudobou alebo sociálnym vylúčením, najmä Rómom) zaručili účinný a bezplatný prístup k vzdelávaniu a školským aktivitám. Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa²¹ vyzýva na budovanie inkluzívneho a kvalitného vzdelávania. V novej Európskej stratégii vytvárania lepšieho internetu pre deti (BIK+)²² sa vyzýva na budovanie digitálneho prostredia, v ktorom sú deti chránené, v ktorom majú silnejšie postavenie a v ktorom sú rešpektované, pričom sa zdôrazňuje, že deti v zraniteľných situáciách by mali mať rovnaké možnosti využívať príležitosti digitálneho desaťročia.

¹⁷ COM(2020) 274 final.

¹⁸ Ú. v. EÚ C 417, 2.12.2020, s. 1.

¹⁹ COM(2020) 624 final.

²⁰ Ú. v. EÚ L 223, 22.6.2021, s. 14.

²¹ COM(2021) 142 final.

²² COM(2022) 212 final.

23. Nová generácia stratégií EÚ pre rovnosť a rámcov pre politiku začleňovania prijatých v rokoch 2020 a 2021²³ kladie silný dôraz na podporu rovnosti a začlenenia a na boj proti diskriminácii vo vzdelávaní spolu s cieľovou podporou zameranou na najviac znevýhodnené osoby a osoby, ktorým najviac hrozí diskriminácia.
24. V odporúčaní Rady z 30. októbra 2020 o moste k pracovným miestam – posilnení záruky pre mladých ľudí, a ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých ľudí²⁴, sa odporúča pomôcť mladým ľuďom vrátiť sa k vzdelávaniu a odbornej príprave diverzifikovaním ponuky ďalšieho vzdelávania, a pritom podľa potreby zabezpečiť potvrdzovanie neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa. Iniciatíva ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve – vytýčiť si cieľ, naučiť sa, zvládnuť, dosiahnuť) okrem toho pomáha znevýhodneným mladým ľuďom vo veku 18 – 30 rokov, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), nájsť si cestu na trh práce v domovskej krajine prostredníctvom podpory vzdelávania, odborného vzdelávania alebo zamestnania so stážou v inom členskom štáte EÚ, a to s cieľom zlepšiť ich zručnosti, znalosti a skúsenosti.
25. Skúsenosti získané počas vykonávania odporúčania Rady z roku 2011, nové poznatky z výskumu a konzultácie so zainteresovanými stranami nabádajú k širšiemu, inkluzívnejšiemu a systematickejšiemu prístupu k úspechu v škole, ktorý súbežne rieši cieľ na úrovni EÚ týkajúci sa základných zručností a cieľ týkajúci sa predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy a ktorý v plnej miere začleňuje rozmer všeobecnej pohody. Takýto prístup by mal zabezpečiť rozvoj kompetencií potrebných na úspech vo vzdelávaní a v živote a mal by viesť k zmysluplnému zážitku vzdelávania, angažovaniu sa, širšej účasti v rámci komunity a prechodu do stabilnej dospelosti a aktívneho občianstva.

²³ Stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025 (z roku 2020), akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 (z roku 2020), strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov (z roku 2020) a súvisiace odporúčanie Rady (z roku 2021), stratégia pre rovnosť LGBTIQ osôb na roky 2020 – 2025 (z roku 2020), akčný plán pre integráciu a začlenenie na roky 2021 – 2027 (z roku 2020), stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030 (z roku 2021), stratégia EÚ pre boj proti antisemitizmu a podporu židovského života na roky 2021 – 2030 (z roku 2021).

²⁴ Ú. v. EÚ C 372, 4.11.2020, s. 1.

26. Členské štáty v celej EÚ sa musia systematicky zamerať na riešenie cieľa, ktorým je zníženie podvýkonnosti a predčasného ukončovania vzdelávania a odbornej prípravy a podpora úspechu v škole. Na systémovej úrovni je potrebná jednotnosť politických opatrení, koordinácia s inými relevantnými oblasťami politiky (ako je mládež, zdravotníctvo, kultúra, sociálne služby, zamestnanosť, bývanie, spravodlivosť, migrácia a začleňovanie) a účinná spolupráca medzi rôznymi aktérmi na všetkých úrovniach (vnútroštátnej, regionálnej, miestnej, školskej) s cieľom poskytovať koordinovanú podporu deťom, mladým ľuďom a ich rodinám. Súčasne by sa na úrovni školy mali v súlade s vnútroštátnymi podmienkami podporovať celoškolské prístupy, ktoré zahŕňajú všetky oblasti činnosti (výučbu a vzdelávanie, plánovanie a riadenie atď.) a zapájajú všetkých kľúčových aktérov (učiace sa, vedúcich pracovníkov školy, pedagogických a nepedagogických zamestnancov, rodičov a rodiny, ako aj miestne a širšie komunity)²⁵.
27. Toto odporúčanie Rady plne rešpektuje zásady subsidiarity a proporcionality,

²⁵ Pozri vymedzenie v pracovnom dokumente útvarov Komisie SWD(2022) 176 final.

TÝMTO ODPORÚČA ČLENSKÝM ŠTÁTOM:

1. Do roku 2025 vypracovať alebo ďalej posilniť **integrovanú a komplexnú stratégiu**²⁶ pre **úspech v škole** na primeranej úrovni, a to v súlade so štruktúrou ich systému vzdelávania a odbornej prípravy, s cieľom minimalizovať účinky sociálno-ekonomického postavenia na výstupy vzdelávania a odbornej prípravy, podporovať inklúziu vo vzdelávaní a odbornej príprave a ďalej znižovať predčasné ukončenie vzdelávania a odbornej prípravy a podvýkonnosť v základných zručnostiach, pričom sa zohľadnia rôzne opatrenia uvedené v politickom rámci v prílohe. Osobitná pozornosť by sa mala venovať všeobecnej pohode v škole, ktorá výrazne podmieňuje úspech vo vzdelávaní. Takáto stratégia by mala zahŕňať **preventívne, intervenčné a kompenzačné opatrenia** (vrátane opatrení, ktoré sú súčasťou posilnenej záruky pre mladých ľudí²⁷), mala by byť **založená na dôkazoch** a mala by **spájať všeobecné opatrenia a ciele a/alebo individualizované opatrenia** pre učiacich sa, ktorí si vyžadujú dodatočnú pozornosť a podporu v inkluzívnom prostredí (napr. učitelia sa zo sociálno-ekonomicky znevýhodneného prostredia, migrantského, utečeneckého alebo rómskeho pôvodu, učitelia sa s viditeľným a neviditeľným zdravotným postihnutím, osoby s osobitnými vzdelávacími potrebami alebo problémami v oblasti duševného zdravia a učitelia sa žijúci v izolovaných, ostrovných alebo odľahlých oblastiach, ako sú najvzdialenejšie regióny EÚ, a to v závislosti od vnútroštátnych okolností). Zároveň by mala byť založená na štruktúrovanej **spolupráci** medzi aktérmi zastupujúcimi rôzne oblasti politiky, úrovne riadenia a úrovne vzdelávania a odbornej prípravy, mala by mať primerané **financovanie** a mal by ju sprevádzať jasný plán **vykonávania a hodnotenia**.

²⁶ Takáto stratégia sa môže zahrnúť do príslušných národných strategických dokumentov.

²⁷ Odporúčanie Rady z 30. októbra 2020 o moste k pracovným miestam – posilnení záruky pre mladých ľudí, a ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých ľudí, Ú. v. EÚ C 372, 4.11.2020, s. 1.

2. Vyvinúť a prípadne ďalej posilniť **systémy zberu a monitorovania údajov** na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni umožňujúce systematický zber kvantitatívnych a kvalitatívnych informácií o učiacich sa, ako aj o faktoroch, ktoré majú vplyv na vzdelávacie výstupy, najmä o ich sociálno-ekonomickom zázemí. Tieto systémy musia byť v súlade s ochranou osobných údajov a vnútroštátnymi právnymi predpismi. Mala by sa nimi v čo najväčšej možnej miere zabezpečiť dostupnosť rozčlenených údajov a informácií o širokej škále aspektov (vrátane názorov samotných učiacich sa) na rôznych úrovniach politiky a ich používanie (podľa potreby v anonymizovanej forme) na analýzu, prevenciu a včasnú intervenciu, na navrhovanie politiky a na usmerňovanie, monitorovanie a hodnotenie uvedených stratégií.
3. Kombinovať v súvislosti s integrovanou a komplexnou stratégiou a v súlade s vnútroštátnymi okolnosťami preventívne, intervenčné a kompenzačné opatrenia, ako sú tie uvedené v politickom rámci v prílohe, a to na podporu:
 - 3.1 **učiacich sa**, a to systematickým kombinovaním rôznych opatrení, ktoré kladú ich záujmy a potreby do centra pozornosti a zohľadňujú ich názory;
 - 3.2 **vedúcich pracovníkov škôl, učiteľov, školiteľov a ostatných zamestnancov, a to aj vo vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve (VSRD)**, tým, že im pomôžu získať znalosti, zručnosti a kompetencie a poskytnú im podporu pre kontinuálny profesijný rozvoj, ako aj primeraný čas, priestor a podporu na účinnú prácu so všetkými učiacimi sa vrátane tých, ktorým hrozí vylúčenie, podvýkonnosť a predčasné ukončenie školskej dochádzky. Malo by sa zohľadniť uznanie a ocenenie (vrátane finančného) ich práce;
 - 3.3 **škôl** pri rozvoji „celoškolského prístupu“ k úspechu v škole, v rámci ktorého sa prostredníctvom spolupráce všetci členovia školskej komunity (vedúci pracovníci školy, učitelia, školitelia a ostatní pedagogickí zamestnanci, učitelia, rodičia a rodiny a miestna komunita), ako aj široká škála zainteresovaných strán aktívne zapájajú do podpory úspechu vo vzdelávaní u všetkých učiacich sa;

- 3.4 opatrení na **systémovej úrovni** a medziodvetvového prístupu na zlepšenie rovnosti a inklúzie vo vzdelávaní a odbornej príprave a na podporu úspechu vo vzdelávaní pre všetkých učiacich sa, a to aj prostredníctvom riešenia štruktúr a mechanizmov, ktoré môžu mať mimoriadne nepriaznivý vplyv na učiacich sa z viac znevýhodnených skupín.
4. V súlade s vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi potrebami optimalizovať využívanie vnútroštátnych **zdrojov a zdrojov** EÚ na investície do infraštruktúry, odbornej prípravy, nástrojov a zdrojov s cieľom zvýšiť mieru inklúzie, rovnosti a všeobecnej pohody vo vzdelávaní, a to vrátane finančných prostriedkov a odborných znalostí EÚ v oblasti reforiem a investícií do infraštruktúry, nástrojov, pedagogiky a vytvárania zdravých vzdelávacích prostredí, najmä zdrojov ako program Erasmus+, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, Európsky sociálny fond plus, Európsky fond regionálneho rozvoja, program Digitálna Európa, program Horizont Európa, Nástroj technickej podpory, Fond pre azyl, migráciu a integráciu atď., a zabezpečiť, že použitie finančných prostriedkov je v súlade s celkovou stratégiou.
5. Podávať správy o svojej stratégii, prijatých opatreniach, príslušných mechanizmoch monitorovania a hodnotenia a o rozpočte vyčlenenom v rámci existujúcich mechanizmov podávania správ v európskom vzdelávacom priestore [ako aj v rámci strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (2021 – 2030)], ako aj v európskom semestri.
6. Aktívne zapájať mladých ľudí do vykonávania odporúčania Rady, okrem iného prostredníctvom Európskeho dialógu s mládežou, aby sa zabezpečilo, že názory, stanoviská a potreby mladých ľudí vrátane tých zo znevýhodneného prostredia budú vypočuté a zohľadnené.

TÝMTO VYZÝVA KOMISIU, ABY:

1. Podporovala vykonávanie tohto odporúčania Rady, ako aj súvisiacich iniciatív, ako je Európska záruka pre deti a posilnená Záruka pre mladých ľudí, uľahčovaním vzájomného učenia a výmen medzi členskými štátmi a všetkými relevantnými zainteresovanými stranami v oblasti úspechu vo vzdelávaní pre všetkých, a to prostredníctvom:
 - 1.1 vykonávania strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a jeho rozširovania (2021 – 2030), ktorého kľúčovými prioritami sú zníženie predčasného ukončovania vzdelávania a odbornej prípravy, posilňovanie spôsobilostí v základných zručnostiach a podpora všeobecnej pohody učiacich sa, učiteľov a školiteľov;
 - 1.2 zriadenia (a podpory činností) skupiny expertov pre stratégie na vytváranie podporných vzdelávacích prostredí pre skupiny, ktorým hrozí podvýkonnosť, a na podporu všeobecnej pohody v škole, ktorá bude napredovať v práci na identifikácii osvedčených postupov, pokiaľ ide o rozvoj podporných a zdravých vzdelávacích prostredí, podporu duševného zdravia, zdravého životného štýlu a fyzickej a emocionálnej pohody (vrátane riešenia posttraumatického stresu) a prevenciu šikanovania a násilia v škole, ako aj na návrhoch na účinné zavádzanie úspešných postupov v školách a na odporúčaniach na činnosti zamerané na zvyšovanie informovanosti na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni;
 - 1.3 identifikácie a výmen úspešných postupov (vrátane partnerského učenia sa a partnerského mentorstva), usmernení a praktických nástrojov na podporu navrhovania, vykonávania a hodnotenia vnútroštátnych, regionálnych a miestnych politík a postupov vrátane tých, ktoré sú zamerané na učiacich sa zo znevýhodnených prostredí, a to s využitím nástrojov spolupráce, online platforiem a spoločenstiev EÚ pre vzdelávanie a odbornú prípravu vrátane platformy eTwinning, novej európskej platformy pre školské vzdelávanie, absolventov programu Erasmus+, ambasádorov strediska Cedefop na boj proti predčasnému ukončovaniu školskej dochádzky, Kútika na vzdelávanie pre viacjazyčný učebný materiál o EÚ;

- 1.4 zvyšovania informovanosti a podnecovania využívania príležitostí na presadzovanie, podporu a umožnenie inklúzie, rovnosti a všeobecnej pohody vo vzdelávaní a odbornej príprave v rámci fondov EÚ, ako je program Erasmus+, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, Európsky sociálny fond plus, Európsky fond regionálneho rozvoja, program Digitálna Európa, program Horizont Európa, Nástroj technickej podpory, Fond pre azyl a migráciu atď.;
- 1.5 podpory celoúnijného výskumu a prieskumov; nabádania k vytváraniu výskumných sietí a podpory dialógu medzi výskumom a politikou, ako aj medzi výskumom a aplikujúcimi odborníkmi;
- 1.6 zohľadnenia výsledkov štruktúrovaného dialógu o digitálnom vzdelávaní a zručnostiach.
2. V spolupráci s členskými štátmi podporovala vypracovanie a šírenie poradenského materiálu a zdrojov týkajúcich sa úspechu vo vzdelávaní pre všetkých učiacich sa (vrátane začleňovania migrantov a učenia sa cudzích jazykov) na ich dobrovoľné použitie, a to aj ďalším rozvojom a podporou európskeho súboru nástrojov pre školy zameraného na podporu inkluzívneho vzdelávania a riešenie problému predčasného ukončovania školskej dochádzky, Kompendia inšpirujúcich postupov v oblasti inkluzívneho a občianskeho vzdelávania a súboru nástrojov strediska Cedefop v oblasti OVP na riešenie predčasného ukončovania školskej dochádzky.
3. Podporovala možnosti profesijného rozvoja pedagogických zamestnancov a ďalších zainteresovaných strán prostredníctvom:
 - 3.1 výmeny osvedčených postupov získaných z výmen pracovníkov, projektov a sietí v rámci programu Erasmus+, a to aj prostredníctvom online komunity eTwinning, učiteľských akadémií programu Erasmus+ a centier excelentnosti odborného vzdelávania a prípravy;

- 3.2 sprístupnenia hromadných otvorených online kurzov (MOOC) a vzdelávacích príležitostí (vrátane mikrocertifikátov) na kontinuálny profesijný rozvoj učiteľov, školiteľov, vedúcich pracovníkov škôl a tých, ktorí vyučujú učiteľov, a to prostredníctvom novej európskej platformy pre školské vzdelávanie, a podpory širokého využívania týchto kurzov.
4. Monitorovala vykonávanie tohto odporúčania Rady v rámci existujúcich mechanizmov v európskom vzdelávacom priestore (vrátane strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave) a v európskom semestri (vrátane revidovaného sociálneho prehľadu) a podávala o vykonávaní správy.
5. Monitorovala pokrok pri dosahovaní cieľov na úrovni EÚ a pravidelne o ňom podávala správy v rámci správ o európskom vzdelávacom priestore; v úzkej spolupráci so stálou skupinou pre ukazovatele a referenčné hodnoty zvažila, ako možno zlepšiť monitorovanie na úrovni EÚ, najmä posúdením existujúcich ukazovateľov na úrovni EÚ a, ak je to vhodné a potrebné, navrhnutím nových ukazovateľov, najmä v oblasti inklúzie a rovnosti.

Odporúčanie Rady z 28. júna 2011 o politikách na zníženie predčasného ukončovania školskej dochádzky sa nahrádza týmto odporúčaním.

V Bruseli

Za Radu
predseda/predsedníčka

Politický rámec pre úspech v škole

V tejto prílohe sa navrhuje politický rámec, ktorý slúži ako referenčný nástroj pre vnútroštátnych, regionálnych a miestnych tvorcov politík a odborníkov v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, ktorý môže inšpirovať systémovú politickú reakciu na zabezpečenie lepších vzdelávacích výstupov pre všetkých učiacich sa.

Tento politický rámec opisuje systémový prístup na zlepšenie úspechu v škole pre všetkých učiacich sa, bez ohľadu na ich osobné charakteristiky, či rodinné, kultúrne a sociálno-ekonomické zázemie. Vymedzujú sa v ňom kľúčové podmienky a opatrenia zamerané na zníženie predčasného ukončovania školskej dochádzky a podvýkonnosť v oblasti základných zručností, a to na základe dôkazov a osvedčených postupov identifikovaných v členských štátoch EÚ a najmodernejšieho výskumu. Vychádza zo širokého a inkluzívneho prístupu k úspechu v škole, ktorý nespočíva len v akademických výsledkoch, ale zohľadňuje aj prvky, ako je osobný, sociálny a emocionálny rozvoj a všeobecná pohoda učiaceho sa v škole. Je štruktúrovaný na základe určitých zastrešujúcich podmienok (body 1 a 2) a súboru možných opatrení, ktoré sa majú presadzovať na úrovni školy a na systémovej úrovni v súlade s príslušnými vnútroštátnymi vzdelávacími systémami.

1. Dosahovanie úspechu v škole pre všetkých učiacich sa bez ohľadu na osobné charakteristiky, ako aj rodinné, kultúrne a sociálno-ekonomické zázemie si vyžaduje **integrovanú a komplexnú stratégiu pre úspech v škole** na príslušnej úrovni politiky (vnútroštátnej, regionálnej, miestnej) podľa vnútroštátnych okolností a štruktúry systému vzdelávania a odbornej prípravy. Takouto stratégiou sa napríklad:
 - a) zabezpečuje koordinácia s inými oblasťami politiky (ako je mládež, zdravotníctvo, kultúra, sociálne služby, zamestnanosť, bývanie, spravodlivosť, začleňovanie utečencov a ostatných migrantov a nediskriminácia) a vytvára trvalá spolupráca medzi rôznymi úrovňami riadenia systému vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj systematický dialóg so všetkými relevantnými zainteresovanými stranami (vrátane učiacich sa, rodičov a rodín a osôb zastupujúcich názory marginalizovanejších skupín) od fázy návrhu až po vykonávanie a hodnotenie;

- b) zavádza vyvážený, súdržný a koordinovaný súbor politických opatrení, v ktorých sa spája prevencia, intervencia a kompenzácia, so silným dôrazom na preventívne a intervenčné opatrenia;
- c) integrujú (podľa potreby) vnútroštátne, regionálne a miestne strategické prístupy na predchádzanie predčasnému ukončovaniu vzdelávania a odbornej prípravy s prístupmi, ktorých cieľom je podpora základných zručností, riešenie šikanovania a kyberšikanovania (vrátane rodovo motivovaného šikanovania a sexuálneho obťažovania) a podpora všeobecnej pohody;
- d) systematicky kombinujú v inkluzívnom prostredí všeobecné celoškolské opatrenia pre všetkých učiacich sa s cieľovými opatreniami pre niektorých učiacich sa alebo skupiny učiacich sa, ktorí majú podobné potreby alebo sú vystavení miernemu riziku, a s individualizovanejšími opatreniami pre tých, ktorí majú zložitejšie alebo chronické potreby a sú vystavení najväčšiemu riziku;
- e) venuje osobitnú pozornosť deťom a mladým ľuďom, ktorým hrozí riziko znevýhodnenia alebo diskriminácie, pričom sa zabezpečuje prierezový prístup a zahŕňajú sa vhodné opatrenia pre ohrozené skupiny, ako sú deti zo sociálno-ekonomicky znevýhodneného prostredia, s migrantským alebo rómskym pôvodom, utečenci, osoby s viditeľným a neviditeľným zdravotným postihnutím vrátane dlhodobého alebo krátkodobého telesného, duševného, mentálneho alebo zmyslového postihnutia a osoby so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo problémami v oblasti duševného zdravia, a to v spolupráci so sociálnymi a zdravotníckymi odborníkmi;
- f) kladie dôraz na identifikáciu rodových rozdielov vo vzdelávaní a odbornej príprave, a to aj prostredníctvom posilneného monitorovania výkonu chlapcov a dievčat, a podľa potreby sa zavádzajú osobitné opatrenia;
- g) berie do úvahy dôležitosť neformálnych a informálnych vzdelávacích procesov pre úspech vo vzdelávaní a zapojenie všetkých príslušných partnerov;

- h) vychádza z prístupu založeného na dôkazoch, podloženého spoľahlivými systémami zberu a monitorovania údajov (pozri ďalej bod 2) a podporeného najnovším kvantitatívnym a kvalitatívnym výskumom, pričom sa zohľadňujú postupy a nástroje, ktoré preukázateľne pomáhajú pri dosahovaní úspechu vo vzdelávaní u všetkých učiacich sa. Patrí sem inšpirácia zo zdrojov poskytnutých na európskej úrovni, ako je európsky súbor nástrojov pre školy, Kompendium inšpirujúcich postupov v oblasti inkluzívneho a občianskeho vzdelávania a súbor nástrojov strediska Cedefop v oblasti OVP na riešenie predčasného ukončovania školskej dochádzky a Inventár systémov a postupov celoživotného poradenstva;
- i) pridelujú primerané zdroje vrátane využívania vnútroštátnych a únijných prostriedkov, ako aj inej podpory na reformy a investície do vzdelávacích nástrojov, infraštruktúry a pedagogiky [najmä prostriedkov ako program Erasmus+, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, Európsky sociálny fond plus, Európsky fond regionálneho rozvoja, program Digitálna Európa, program Horizont Európa, Nástroj technickej podpory, Fond pre azyl, migráciu a integráciu, systém financovania Nástroj na prepájanie Európy (CEF2)];
- j) stanovuje plán vykonávania s jasnými cieľmi a míľnikmi, plán monitorovania a hodnotenia a vytvorenie koordinačného mechanizmu alebo štruktúry na úrovni primeranej pre vnútroštátne podmienky, a to s cieľom uľahčovať spoluprácu, podporovať vykonávanie a umožňovať monitorovanie, hodnotenie a preskúmanie politiky.

2. Aby bola integrovaná stratégia účinná, mala by byť založená na spoľahlivých **systémoch zberu a monitorovania údajov** v členských štátoch na úrovni primeranej vnútroštátnym okolnostiam a nemala by predstavovať zbytočnú dodatočnú administratívnu záťaž pre vzdelávacie inštitúcie. Tieto systémy by mali napríklad:
- a) umožňovať na všetkých úrovniach politiky (vnútroštátnej, regionálnej a miestnej) analýzu rozsahu, výskytu a možných príčin podvýkonnosti a predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy, a to aj prostredníctvom zhromažďovania názorov marginalizovaných učiacich sa a rodín;
 - b) slúžiť na navrhovanie a riadenie vývoja politiky, monitorovanie vykonávania a hodnotenie účinnosti a efektívnosti prijatých opatrení;
 - c) umožňovať včasné odhalenie a identifikáciu učiacich sa, ktorým hrozí predčasné ukončenie vzdelávania a odbornej prípravy, a tých, ktorí tak už urobili, a to s cieľom poskytnúť im včasnú a primeranú podporu bez „nálepkovania“ alebo stigmatizácie takýchto učiacich sa;
 - d) poskytnúť základ pre rozvoj účinného usmernenia a podpory pre školy.

Údaje a informácie by mali v ideálnom prípade pokrývať všetky úrovne (VSRD, primárne, nižšie sekundárne, vyššie sekundárne vzdelávanie) a druhy vzdelávania a odbornej prípravy (vrátane OVP) a byť dostupné na rôznych úrovniach politiky, pričom musia byť v súlade s právnymi predpismi o ochrane osobných údajov. Kvantitatívne a kvalitatívne informácie by sa mali zbierať podľa vnútroštátnych okolností s vysokou úrovňou rozčlenenia (napríklad podľa pohlavia, sociálno-ekonomického zázemia, migračného pôvodu, regionálnych rozdielov atď.), ako aj v širokej škále faktorov, ktoré majú negatívny alebo pozitívny vplyv na vzdelávacie výstupy (ako je účasť na VSRD, dochádzka, zapojenie do vzdelávacích procesov, výsledky v základných zručnostiach, všeobecná pohoda v škole, duševné zdravie, pocit spolupatričnosti, problémy so správaním, skúsenosti s diskrimináciou atď.).

3. Na podporu **učiach sa** sa identifikovali tieto osvedčené postupy, ktorých úspešné vykonávanie vo veľkej miere závisí od angažovanosti všetkých relevantných aktérov (vedúcich pracovníkov škôl, učiteľov, školiteľov alebo iných príslušných pracovníkov, rodín a samotných učiach sa) na vnútroštátnej, regionálnej, miestnej alebo školskej úrovni, a to v súlade s vnútroštátnymi okolnosťami a so štruktúrou systému vzdelávania a odbornej prípravy:

Preventívne opatrenia

- a) zabezpečujú včasnú identifikáciu rizikových faktorov, ako sú ťažkosti s učením, problémy s rozvojom, jazykové kompetencie a osobitné vzdelávacie potreby vrátane sociálnych a emocionálnych ťažkostí, ako aj včasné odhaľovanie učiach sa, ktorým hrozí podvýkonnosť a predčasné ukončenie školskej dochádzky, pričom je potrebné vyhybať sa „nálepkovaniu“ a stigmatizácii;
- b) rozvíjajú učebné plány zamerané na učiaceho sa a založené na inkluzívnych a relačných pedagogikách a umožňujú diverzifikované a personalizované formy výučby a vzdelávania. Podľa potreby by sa malo zvážiť aktívne zapojenie detí a mladých ľudí do tvorby učebných materiálov, najmä pokiaľ ide o zdroje na prevenciu šikanovania, spoločenské vzdelávanie a citovú výchovu, riešenie konfliktov a prekonávanie predsudkov;
- c) začleňujú spoločenské vzdelávanie a citovú výchovu, prevenciu šikanovania a duševné a fyzické zdravie do učebných plánov, od VSRD po vyššie sekundárne vzdelávanie a odbornú prípravu;
- d) posilňujú kompetenciu vo vyučovacom jazyku (vyučovacích jazykoch), pričom oceňujú a podporujú jazykovú rozmanitosť učiach sa ako pedagogický prostriedok napomáhajúci ďalšie vzdelávanie a dobré výsledky v ňom. Môže sem patriť napríklad posúdenie predchádzajúcich jazykových znalostí, silná podpora v materinskom jazyku učiaceho sa (prvý jazyk) a vo vyučovacom jazyku, prístup k domácej výučbe jazykov a prípadne mechanizmy na podporu prechodu medzi prijímacími triedami a bežnými triedami na rôznych úrovniach vzdelávania;

- e) podporujú najmä osvojenie si vyučovacieho jazyka u utečencov a novoprichádzajúcich migrantov prostredníctvom skorého zaradenia do bežných tried a učebných plánov s dodatočnou individuálnou podporou poskytovanou na primeranej úrovni s cieľom zrýchliť sociálne a akademické vzdelávanie. Kľúčovú úlohu môže zohrávať aj nepretržitý prístup k jazykovej a akademickej podpore, profesijnému poradenstvu na všetkých úrovniach vzdelávania a odbornej prípravy a k medzikultúrnemu vzdelávaniu spolu so zapojením rodičov;
- f) podporujú pedagogické prístupy, ktoré sú interaktívne a založené na skúsenostiach, ako aj kultúrne a jazykovo citlivé, s cieľom budovať u učiacich sa samostatnosť a zodpovednosť pri učení a motivovať ich, aby sa aktívne zapájali do rozvoja svojich kompetencií. Takéto prístupy môžu zahŕňať príležitosti na zmiešané učenie (vrátane digitálnych zdrojov a prístupu do knižníc, laboratórií, múzeí, iných kultúrnych inštitúcií, ako sú hudobné alebo umelecké školy, do komunitných centier a prírody) so zreteľom na potreby učiacich sa so zdravotným postihnutím alebo osobitnými vzdelávacími potrebami, na flexibilnú a rôznorodú organizáciu času a prostredí vzdelávania, na interdisciplinárne vyučovanie a vzdelávanie, na vzdelávanie založené na spolupráci a partnerskú podporu, ako aj na použitie podporných technológií u učiacich sa so zdravotným postihnutím;
- g) presadzujú postupy hodnotenia, ktoré odzrkadľujú a podporujú osobné vzdelávacie potreby a dráhy, najmä rozsiahlym využívaním formatívneho a nepretržitého hodnotenia a kombináciou viacerých digitálnych a nedigitálnych foriem a nástrojov (napr. portfólií, partnerského hodnotenia a sebahodnotenia), ktoré sú inkluzívne, kultúrne citlivé a participatívne.

Intervenčné opatrenia

- h) poskytujú rámce v školách ponúkajúce cielenú podporu pre všetkých učiacich sa, ktorí majú poruchy učenia alebo ktorým hrozí podvýkonnosť, a to prostredníctvom multidisciplinárneho a tímového prístupu (napr. programy zapojenia rodičov prostredníctvom celoškolského prístupu, mentorské programy vrátane partnerského mentorstva, mobilizácia podporného personálu, dodatočný čas na učenie sa počas školského roka a/alebo v období prázdnin, prístup k ďalším vzdelávacím prostrediam);
- i) poskytujú v rámci inkluzívneho a prístupného prostredia lepšiu individualizovanú podporu pre učiacich sa s viacstrannými komplexnými potrebami vrátane sociálnych a emocionálnych potrieb a potrieb v oblasti duševného zdravia (napr. osobné tutorstvo, individualizované študijné plány, intervencie odborníkmi z oblasti emocionálneho poradenstva, psychoterapeutické intervencie, multidisciplinárne tímy, rodinná podpora);
- j) na úrovni škôl alebo v rámci partnerstva s inými aktérmi poskytujú riešenia pre učiacich sa s ťažkosťami pri uspokojovaní základných potrieb v dôsledku ich sociálno-ekonomického zázemia (napr. nedostatok vzdelávacích materiálov, ťažkosti súvisiace s dopravou, hlad, nutričný a spánkový deficit);
- k) poskytujú cielené mechanizmy finančnej a/alebo nefinančnej podpory znevýhodnených učiacich sa na uľahčenie ich prechodu na sekundárnu a terciárnu úroveň vzdelávania a odbornej prípravy a úspešného dokončenia vyššieho sekundárneho vzdelávania vedúceho k relevantným kvalifikáciám;
- l) poskytujú mechanizmy financovania na vzdelávanie utečencov alebo novoprichádzajúcich migrantov, s cieľom zabezpečiť v prípade potreby prístup k doučovaniu alebo prípravným triedam a bezproblémový vstup do systému vzdelávania a odbornej prípravy na všetkých úrovniach.

Kombinované intervenčné/kompenzačné opatrenia

- m) poskytujú sociálnu, emocionálnu a psychologickú podporu učiacim sa, najmä tým, ktorí majú nepriaznivé skúsenosti z detstva, traumy alebo závažné sociálne alebo emocionálne ťažkosti brániace ich zapojeniu v škole. Mohlo by to zahŕňať posilnenie úlohy poradcov a mentorov medzi zamestnancami, uľahčenie prístupu žiakov k odborníkom a službám v oblasti duševného zdravia v škole aj mimo nej a včasnú intervenciu určenú obetiam a páchatelom šikanovania. Vytvárajú partnerskú a komunitnú podporu s cieľom predchádzať šikanovaniu/kyberšikanovaniu a riešia všetky formy diskriminácie;
- n) zabezpečujú prístup utečencov a novoprichádzajúcich migrantov k spravodlivej, vnímavej a primeranej podpore vrátane sociálnej, emocionálnej a psychologickej podpory, čím im pomáhajú prekonávať výzvy súvisiace s posttraumatickým stresom a s tým, čo zažili pri migrácii alebo začleňovaní. Táto podpora by mala byť začlenená do širšieho a medziodvetvového systému, aby sa zohľadnili všetky ich osobitné potreby, a to v spolupráci so sociálnymi a zdravotníckymi službami, agentúrami v oblasti duševného zdravia a všetkými ostatnými príslušnými službami a agentúrami, pričom by sa mali úzko zapájať učiaci sa a ich rodiny alebo opatrovatelia;
- o) uľahčujú prístup k aktivitám mimo učebných osnov a k mimoškolským aktivitám (šport, umenie, dobrovoľníctvo alebo práca s mládežou atď.) a zlepšujú dokumentáciu a potvrdzovanie ich vzdelávacích výstupov;
- p) posilňujú študijné poradenstvo, profesijnú orientáciu a poradenstvo a kariérne vzdelávanie na podporu získavania zručností a kompetencií v oblasti riadenia kariéry. To by malo zahŕňať školské aj mimoškolské činnosti, ako sú učenie sa pracou, návštevy pracovísk, pozorovanie pri práci, kariérne hry alebo ukážkové kurzy.

4. **Vedúci pracovníci škôl, učitelia, školitelia a ostatní zamestnanci vrátane zamestnancov VSRD** zohrávajú v rámci tejto stratégie kľúčovú úlohu. Na zvládnutie tejto náročnej povinnosti potrebujú podporu a musia byť vybavení na to, aby pochopili a riešili nerovnosti vo vzdelávaní, podvýkonnosť a nezáujem. Spolu s pomocou pri získavaní potrebných vedomostí, zručností a kompetencií si to vyžaduje aj primerané pracovné podmienky z hľadiska času, priestoru a prostriedkov. Identifikovali sa tieto osvedčené postupy:

Preventívne opatrenia

- a) do všetkých programov počiatočného vzdelávania učiteľov začleňujú inklúziu, rovnosť a rozmanitosť, porozumenie podvýkonnosti a nezájmu, ako aj zabezpečenie všeobecnej pohody, duševného zdravia a riešenie šikanovania;
- b) zabezpečujú, že vysokokvalitné počiatočné vzdelávanie učiteľov založené na výskume a kontinuálny profesijný rozvoj pripravujú vedúcich pracovníkov škôl, učiteľov, školiteľov a ostatných pedagogických zamestnancov na to, aby:
 - rozumeli rizikovým a ochranným faktorom, ktoré môžu mať vplyv na akademické výsledky, nezáujem alebo predčasné ukončenie vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj na sociálne, emocionálne ťažkosti a ťažkosti so správaním,
 - rozumeli problémom v oblasti všeobecnej pohody, zdravotného postihnutia a duševného zdravia vrátane posttraumatického stresu a podporovali rozvoj sociálnych a emocionálnych spôsobilostí učiacich sa,
 - rozvíjali kompetencie učiť vo viacjazyčných a multikultúrnych prostrediach,

- rozoznávali a spochybňovali rodové stereotypy vo vyučovaní a vzdelávaní (vrátane nízkych očakávaní v učebných výsledkoch chlapcov a rodových rozdielov v odboroch STEM) a rozvíjali rodovo citlivé vyučovacie postupy, ktoré dokážu viac motivovať a vedú k väčšej angažovanosti chlapcov a dievčat,
 - rozoznávali a zohľadňovali rôzne druhy porúch učenia,
 - využívali postupy založené na spolupráci a pracovali v multidisciplinárnych tímoch v rámci školy, ako aj s externými partnermi,
 - využívali podľa potreby rôzne vzdelávacie prístupy, nástroje a prostredia a aktívne zavádzali zmiešané učenie, v ktorom sa spájajú činnosti v škole aj na čerstvom vzduchu, individualizovaná a skupinová výučba a vzdelávanie, digitálne a nedigitálne zdroje atď.,
 - používali metódy a nástroje formatívneho hodnotenia vo výučbe a vzdelávaní,
 - podporovali pozitívne vzdelávacie prostredie prostredníctvom stratégií riadenia tried, predchádzania šikanovaniu a riešenia konfliktov a budovali vzťahy založené na dôvere s učiacimi sa, rodičmi, rodinami a opatrovateľmi, najmä s tými z viac znevýhodneného prostredia;
- c) pre učiteľov, školiteľov, vedúcich pracovníkov škôl a ostatných pedagogických zamestnancov poskytujú stimuly, aby pracovali v školách s vysokým podielom žiakov zo sociálno-ekonomicky znevýhodneného prostredia. Študentov učiteľstva podporujú, aby vykonávali odborné stáže v takýchto školách;
- d) zabezpečujú, že všetci zamestnanci zapojení do kariérneho vzdelávania a do vzdelávacieho alebo kariérneho poradenstva sú vyškolení a kvalifikovaní a majú prístup k počiatočnej a ďalšej odbornej príprave;

- e) podporujú všeobecnú pohodu učiteľov, školiteľov, vedúcich pracovníkov škôl a ostatných zamestnancov škôl a zvyšujú atraktivnosť učiteľského povolania, a to aj zabezpečením primeraných pracovných podmienok, profesijnej autonómie a aktívneho zapojenia učiteľov a školiteľov do riadenia škôl, vysokokvalitného počiatočného vzdelávania a kontinuálneho profesijného rozvoja, prístupu k podpore a k odborníkom a službám v oblasti duševného zdravia, spolupráce a partnerskej podpory.

Intervenčné opatrenia

- f) uľahčujú sa nimi výmeny zamestnancov, partnerské učenie a vzájomná podpora medzi učiteľmi, školiteľmi a ostatnými pedagogickými zamestnancami a pracovníkmi, a to prostredníctvom vytvárania sietí, pozorovania pri práci, seminárov a viacprofesijných vzdelávacích spoločenstiev, ako aj prístupu do centier odborných znalostí a k náležitým zdrojom, ktoré môžu pomôcť prispôsobiť výučbu a vzdelávanie osobitným potrebám všetkých učiacich sa. Zabezpečuje sa nimi najmä prístup k špecializovaným strediskám zdrojov a k poradným tímom, ktoré môžu poskytnúť potrebné nástroje a metódy na podporu vzdelávania utečencov alebo novoprichádzajúcich migrantov, a práca v rozličných a rozdielnych lokalitách a školách;
 - g) ak je to možné, preskúmava sa v nich, ako môžu alternatívne cesty k učiteľskému povolaniu prispievať k väčšej rozmanitosti medzi pedagogickými zamestnancami a otvoriť učiteľské povolanie jednotlivcom z rôznych zázemí vrátane uchádzačov, ktorí sami majú skúsenosť so sociálno-ekonomickým znevýhodnením.
5. Na podporu úspechu vo vzdelávaní pre všetkých učiacich sa ako mimoriadne účinné ukázali „**celoškolské prístupy**“, do ktorých sa prostredníctvom spolupráce aktívne zapájajú všetci členovia školskej komunity (vedúci pracovníci škôl, učitelia, školitelia a ostatní pedagogickí zamestnanci, učiacy sa, rodičia a rodiny), ako aj široká škála zainteresovaných strán (napríklad sociálne a zdravotné služby, služby pre mládež, terénni opatrovatelia, psychológovia, odborníci v oblasti emocionálneho poradenstva/terapeuti, zdravotné sestry, logopédi, odborníci v oblasti kariérneho poradenstva, pracovníci s mládežou, miestne orgány, mimovládne organizácie, podniky, odborové zväzy, dobrovoľníci atď.) a komunita vo všeobecnosti. Súčasťou úspešných politík môžu byť:

Preventívne opatrenia

- a) umožňujú dostatočnú mieru rozhodovacej autonómie pre vedúcich pracovníkov škôl a správnych rád, a to v spojení s vysokou zodpovednosťou;
- b) podporuje sa nimi začlenenie úspechu v škole pre všetkých a všeobecnej pohody (vrátane predchádzania šikanovaniu, antidiskriminácie, rodovej citlivosti a otázok v oblasti zdravia) do postupov plánovania a riadenia škôl (plány rozvoja škôl, vyhlásenia o poslaní, ročné alebo viacročné pedagogické plány atď.), a nabádajú školy, aby navrhovali, monitorovali a hodnotili špecifické plány v oblastiach začleňovania a všeobecnej pohody;
- c) podporujú to, aby úspech v škole pre všetkých učiacich sa a všeobecná pohoda v škole boli súčasťou vnútorných a vonkajších mechanizmov zabezpečovania kvality a aby sa do nich začleňovali aj ciele a ukazovatele aj v otázkach, ako sú vzdelávacie prostredie, šikanovanie a všeobecná pohoda. Zabezpečuje sa nimi, že externým hodnotením/inšpekciou sa poskytuje poradenstvo a podpora hodnoteným školám, podporuje sa sebareflexia škôl a propaguje sa kultúra sebareflexie a zlepšovania v oblasti stratégií a postupov týkajúcich sa inklúzie a všeobecnej pohody;
- d) poskytujú príležitosti na profesijný rozvoj a usmernenia na podporu vedúcich pracovníkov škôl pri riadení organizačných zmien a podpore inkluzívnych postupov;
- e) podporuje sa nimi participatívne a demokratické školské prostredie, ktoré zapája učiacich sa do rozhodovania v škole a triede, pričom využíva participatívne metódy prispôsobené deťom a mladým ľuďom vrátane tých z marginalizovaného prostredia;
- f) podporuje sa nimi školská kultúra, ktorá oceňuje rozmanitosť, podporuje všeobecnú pohodu učiacich sa, ich pocit spolupatričnosti a ktorá vytvára bezpečné prostredie pre dialóg o kontroverzných otázkach.

Kombinované preventívne a intervenčné opatrenia

- g) podporujú sa nimi multidisciplinárne postupy v škole založené na spolupráci a partnerstvách s miestnymi službami, pracovníkmi s mládežou, so sociálnymi a zdravotníckymi pracovníkmi, s podnikmi a komunitou vo všeobecnosti;
- h) propagujú sa nimi školy ako strediská celoživotného vzdelávania v komunite, v ktorých vzdelávanie, odborná príprava a spoločenský život úzko súvisia so susedstvom a v ktorých komunita nesie spoločnú zodpovednosť za školu ako vzdelávací priestor;
- i) podporuje sa nimi vytváranie sietí medzi školami, ako aj viacprofesijnými vzdelávacími spoločenstvami na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni s cieľom podporovať vzájomné učenie. Podporujú sa nimi školy, aby využívali zdroje dostupné v rámci európskeho súboru nástrojov pre školy, Kompendia inšpirujúcich postupov v oblasti inkluzívneho a občianskeho vzdelávania a súboru nástrojov strediska Cedefop v oblasti OVP na riešenie predčasného ukončovania školskej dochádzky;
- j) propaguje sa nimi „jazykové povedomie“ v škole aj mimo nej, pričom sa všetci aktéri nabádajú, aby sa zamysleli nad normami, hodnotami a postojmi v súvislosti s jazykovou a kultúrnou rozmanitosťou, a to aj prostredníctvom identifikácie a zohľadnenia všetkých jazykov, ktorými sa hovorí v danej školskej komunite, zapájania rodičov a rodín, opatrovateľov a širšieho spoločenstva do jazykového vzdelávania, vytvárania knižníc so zdrojmi v rôznych jazykoch a uľahčovania mimoškolských jazykových činností;
- k) školy sa nimi podporujú, aby v každej fáze „procesu výučby jazyka“ u novoprichádzajúcich migrantov (vrátane utečencov) zakotvili účinné postupy vrátane prijímania a hodnotenia (napr. prostredníctvom komplexného a viacrozmerného hodnotenia gramotnosti, znalosti jazyka a iných kľúčových kompetencií), zaraďovania a prijímania (napr. poskytovaním časovo obmedzených počiatočných prípravných tried, ak je to potrebné a vhodné, a zavedením sociálnej pomoci a akademickej podpory na uľahčenie bezproblémového prechodu do hlavného vzdelávacieho prúdu) a monitorovania (aby sa zabránilo zemepisnej segregácii učiacich sa s migrantským pôvodom prostredníctvom podmienok pre vstup a prijatie do školy);

- l) podporuje sa nimi efektívna komunikácia a spolupráca s rodičmi, poručníkmi alebo opatrovníkmi a rodinami o pokroku vo vzdelávaní ich detí a o ich všeobecnej pohode, a to aj s pomocou kultúrnych mediátorov z miestnej komunity. Rodičov, rodiny a poručníkov alebo opatrovníkov pomáhajú zapájať do školských a mimoškolských aktivít (ako je dobrovoľníctvo v triede, čitateľské kluby a kluby domácich úloh, tutorstvo v školských knižniciach a mimoškolské programy, ako aj kluby práce, veľtrhy práce, exkurzie na pracoviská, návštevy profesijných centier atď.);
- m) podporuje sa nimi aktívne zapojenie rodičov a rodín do rozhodovania v škole, a to aj v súvislosti s učebným plánom, plánovaním a hodnotením, programami v oblasti všeobecnej pohody a duševného zdravia, so spoločenským vzdelávaním a s citovou výchovou, ako aj s kariérnym poradenstvom, a presadzuje a podporuje sa nimi účasť rodičov z marginalizovaného sociálno-ekonomického prostredia;
- n) podporuje sa nimi zapojenie rodičov do nadobúdania raných zručností ich detí v čítaní a matematike, napríklad prostredníctvom zavedenia systémov požičiavania kníh, iniciatív rodinnej gramotnosti atď. Prostredníctvom partnerstiev s miestnymi službami a mimovládnyimi organizáciami zlepšujú príležitosti na rodinné učenie sa a vzdelávanie rodičov, najmä pre tých, ktorí majú nízky stupeň vzdelania a ktorým hrozí chudoba;
- o) poskytuje sa nimi dodatočná podpora školám v sociálno-ekonomicky znevýhodnených oblastiach, ktoré majú vysoký počet žiakov z marginalizovaného prostredia. Mohlo by to v prípade potreby zahŕňať nižší počet žiakov na učiteľa v takýchto školách, ako aj ciele z zabezpečovanie materiálov, vybavenia a infraštruktúry.

6. Na podporu úspechu vo vzdelávaní u všetkých učiacich sa je kľúčové zasiahnuť v oblasti prvkov na systémovej úrovni, ktoré môžu mať rôzny vplyv na rovnosť a inklúziu vo vzdelávaní a odbornej príprave, a posilniť medziodvetvovú spoluprácu. Pri rozvoji integrovanej a komplexnej stratégie sa môžu zväziť tieto štrukturálne opatrenia:
- a) zabezpečiť spravodlivý prístup k dostupnému, vysokokvalitnému a primerane personálne obsadenému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve pre všetkých, čo môže zlepšiť všeobecnú pohodu detí a ich kognitívny a širší sociálny a emocionálny vývoj, čím sa im poskytnú potrebné základy na to, aby mohli prosperovať vo vzdelávaní a v živote;
 - b) posilňovať vysokokvalitné, atraktívne a flexibilné odborné vzdelávanie a prípravu, v ktorých sa spája získavanie odborných zručností s kľúčovými kompetenciami;
 - c) podporovať aktívne politiky na odstránenie segregácie, najmä prijatím takých pravidiel prijímania žiakov, ktoré umožňujú rôznorodé zloženie školy, a politiky zamerané na kvalitu vzdelávania, ako aj zvyšovať informovanosť o výhodách rozmanitosti v triede na zlepšovanie vzdelávacích výstupov všetkých učiacich sa;
 - d) podporovať začleňovanie učiacich sa so zdravotným postihnutím a/alebo so špeciálnymi vzdelávacími potrebami do bežných škôl, a to s efektívnou podporou vyškolených pedagógov a ostatných pedagogických zamestnancov/poradcov alebo zdravotníckych pracovníkov. Sprevádzať by to malo odstránenie fyzických bariér v školskom prostredí, poskytovanie učebných materiálov vo vhodných formátoch a využívanie diverzifikovaných a individualizovaných prístupov k výučbe a vzdelávaniu;

- e) v čo najväčšom rozsahu predchádzať opakovaniu ročníka a podporovať nástroje, ktoré monitorujú a v ranej fáze nahlasujú vzdelávacie potreby a ťažkosti detí a mladých ľudí, pričom sa podľa potreby ponúkne cielená a individualizovanejšia podpora;
- f) zvážiť alternatívy k včasnému sledovaniu s cieľom podporovať pozitívne interakcie medzi učiacimi sa s rôznymi úrovňami schopností v rámci rôznorodých skupín a znižovať vplyv sociálno-ekonomického zázemia na výsledky učiacich sa v dôsledku akademickej segregácie;
- g) zvyšovať pružnosť a priepustnosť sústavy vzdelávania, napríklad modularizáciou kurzov, ponukou odborne zameraných kurzov alebo podporou flexibility, pokiaľ ide o trvanie a vstupné body. Uľahčovať prechody medzi úrovňami a druhmi vzdelávania a odbornej prípravy a medzi školou a budúcim zamestnaním, a to aj prostredníctvom režimov uznávania a potvrdzovania, profesijného poradenstva kvalifikovanými odborníkmi a aktívnej spolupráce so zainteresovanými stranami vrátane podnikov;
- h) poskytovať cestu späť do hlavného prúdu vzdelávania a odbornej prípravy a zabezpečiť bezplatný prístup ku kvalitným programom tzv. druhej šance pre každého, kto predčasne ukončil vzdelávanie a odbornú prípravu, ktoré by mohli byť tiež súčasťou ponuky v rámci posilnenej záruky pre mladých ľudí.
